

TERA ainevaldkonna kava põhikoolile	
Ainevaldkond:	Kunstiained
Valdkonnapädevus ja -eesmärk:	
Valdkonnapädevus: Kunstiainete valdkonnapädevuse kujundamise esmane alus on äratada valdkonna vastu huvi ja seda järjekindlalt hoida. Kunstiainete valdkonnapädevus on universaalne ning väljendub selles, et põhikooli lõpuks õpilane eakohaselt: ❖ teadvustab oma sidet muusika, kunsti ja visuaalkultuuriga ning Eesti ja maailma kultuuripärandiga; ❖ loob, uurib ja tõlgendab, kasutades muusika, kunsti ja visuaalkultuuri väljendusvahendeid, teadmisi ning meetodeid; ❖ mõtestab ja reflekteerib eri kultuurinähtusi, enda ja kaasõppijate loometegevust; ❖ mõistab muusika ja kunsti osatähtsust nüüdisaegses ühiskonnas; ❖ osaleb kunstide suhtluses tõlgendamist vajava sõnumi edastaja ning vastuvõtjana informeeritult ja kriitiliselt; ❖ on loova eluhoiakuga ja lahendab probleeme loovalt. Valdkonna eesmärk: Kunsti õppeaine roll on innustada õppijat avastama ja kasutama oma võimeid kunsti ja visuaalkultuuri loojana ning sellega suhestujana, seega ka kultuurikandjana. Kunsti õppeaine tugineb ülesehituselt visuaalkultuurile ning arendab visuaalset kirjaoskust, mis on tänapäeva maailmas edukaks toimetulekuks tähtis igaühele. Kunst toetab õppija loovust ja isiksuseomadusi, mis annavad eeldused mistahes inimtegevuse valdkonnas probleeme uut viisi lahendada, jõuda originaalsete, kasulike, eetiliste ja vähemalt looja jaoks soovitud tulemusteni.	
Valdkonna õppeained:	
Kunstiõpetus, muusika.	
Hindamine:	
Hindamisel võib arvestada õpilase ainealast tegevust väljaspool kooli.	

TERA ainekava põhikoolile	Ainevaldkond:	Õppeaine:
Kooliaste: I	kunstiained	kunstiõpetus
Õppeaine kirjeldus: Kunstiaine lähtub arusaamast, et õpilase areng on elukestev ja mõjutatud kultuurist ning kunstid ja kultuur laiemalt on inimese dialoogipartnerid kogu elu jooksul. Kunstid on olulised väärtushinnangute, suhtluskultuuri, empaatia ning kriitilise mõtlemise arendamise vahendid. Kunstide kui professionaalse kõrgkultuuri loomingu kõrval on tähtis ka uuriv ja leiutav looming ning kultuur mõtestatud inimtegevusena laiemalt. Läbi kunstide kasvab loov, terviklik, sügava kognitiivse võimekusega inimene. Kunst toetab õppija loovust ja isiksuseomadusi, mis annavad eeldused mis tahes inimtegevuse valdkonnas probleeme uut viisi lahendada, jõuda originaalsete, kasulike, eetiliste ja looja jaoks soovitud tulemusteni. I kooliastmes on kunst lõimitud teiste õppeainetega üldõpetuse põhimõtteid järgides.		
Kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud:		
Õppeaine lähtealused on: ❖ maailma kunsti ja visuaalkultuuri laiahaardeline käsitlemine nii nüüdisaegses kui ka ajaloolises kontekstis; ❖ kunsti vormide ja tähenduste pidev muutumine, eksperimentaalsus, areng ja uuenemine peegeldab muutusi nii teadustes kui ka ühiskonnas, väärtustes ning hoiakutes. Kunst tohib võtta endale fantaasia, moraali ja ühiskondlike kokkulepete piire kompava ning nihutava rolli, et mõtestada ja arutleda, ka katsetada erinevaid ettekujutusi ja võimalikkusi; ❖ õpetaja on aktiivne kunstiga suhestuja, kes toetab õpilasi kultuuri muutavas mitmekesisuses. Täpsema õpisisu valib õpetaja, kes juhib õpet ja loob õpikeskkonna. ❖ kunsti õppeaines on võrdselt oluline nii kunstikogemus kui ka õppimiskogemus. Koolikunstis on vaja väärtustada õppija isikliku tasandi loomet, avastusi, pingutust ja sõnumit. Õpilane: ❖ kirjeldab pilte, jooniseid ja sümboleid oma kogemuse piires; ❖ teab kujutiste kasutamise ja jagamise head tava; ❖ kavandab lihtsamaid ülesandeid disainis ja loomes kestlikult;		

- ❖ teeb kahe- ja kolmemõõtmelisi töid spontaanselt ning kavandades, kasutades eri tehnikaid ja töövõtteid;
- ❖ kirjeldab lühidalt enda tööd ja tulemust;
- ❖ toetub oma tunnetuslikus ja emotsionaalses arengus kunstilisele tegevusele;

Teema:

Õpitulemused:	Tegevused/õppesisu
uurib ja selgitab pilte, jooniseid ning sümboleid oma kogemuse piires;	Igapäevane visuaalkultuur ❖ Logod, embleemid, sümboolid, sildid, liiklusmärgid, kaardid, tabelid ja infograafika, õpikute illustratsioonid, multifilmid ja arvutimängud, mänguasjad, reklaam linnaruumis ja meedias, riietus, kaupluste vaateaknad, veebikeskkonnad. ❖ Raamatuillustratsioon, koomiks ja piltjutustus. ❖ Koomiksi tegelane ja karakteri disain (olulisemad tunnused, seos tegevuse ja iseloomuga). ❖ Teksti, tabelite ja illustratsioonide küljenduse põhimõtted (pealkirja, kuupäeva, autori, pildiallkirja ja teksti paigutamise üldised tavad ja põhimõtted). ❖ Skulptuur või monument (avalikust ruumist). ❖ Tasapinnaline kunstiteos koolist või lähiümbrusest. ❖ Raamatuillustraatorid emakeele lugemisvara hulgast.
nimetab visuaalteose tähtsamaid tunnuseid, lähtudes ülesandest (tehnika, vorm, värv, kompositsioon, meeleolu, sisuelemendid);	Kujutamise baaselemendid ja kompositsioonipõhimõtted ❖ Baaselemendid: Kahemõõtmeline: punkt, joon, kujund,

	pind/tekstuur, värv. Kolmemõõtmeline: vorm, pind, värv, ruum. ❖ Kompositsioonipõhimõtted: kontrast, liikumine, rütm, proportsioon, tasakaal, mõõtmelised. Kompositsiooni kirjelduseks: suurem, väiksem, ühesuurused, ees, taga, lähemal, kaugemal, üleval, all, kõrval, paremal, vasakul, keskel, ääres, lähedal, koos, eraldi, tasakaalus. Joone, kujundi, vormi ja tekstuuri kirjelduseks: sirge, kõver, laineline, terav, sujuv, kaarduv, kandiline, nurgeline, ümar, munajas, sile, kare, krobeline jne.
leiab muuseumis, galeriis õpetaja abiga näituse mõistmiseks vajaliku info;	❖ Kunstiliigid: joonistus, maal, kollaaž, skulptuur, foto, animatsioon, disain, arhitektuur. ❖ Kunstižanrid: portree, maastik, natüürmort, animalistika. ❖ Kunstiajalugu, kunstnikud, teosed: Eri stiilidest kunstiteoste näited kogu kunstiajaloo piires (nt Vana-Egiptuse seinamaal, Antiik-Kreeka vaasimaalid. Modernistlik maalikunst (impressionism, post-impressionism, fovism, kubistlik natüürmort), maakunst, ökokunst, pokunst...).
teab säästlikkuse ja kestlikkuse tähtsust;	❖ Ohutus ja säästlikkus: Töövahendite ohutu ja säästlik kasutamine. Ohutus kasutaja tervisele ja keskkonnale. Töövahendite ja kunstmaterjalide õige säilitamine. ❖ Eetika (kuidas olla hea kunstnik, hea publik ja hea kaaslane):

	Töövahendite ja töökoha korrastamise õiged töövõtted.
uurib õpetaja abiga esemete vormi ja otstarbe seoseid;	❖ Disaini baaselemendid: Funktsionaalne värv, vorm ja materjal (tarbeesmete puhul, graafilises disainis ja visuaalkultuuris laiemalt), mass. ❖ Disainiprotsessi osad: Uurimine, väljaselgitamine, probleemi märkamine, info kogumine Võimaluste sõnastamine, ettepanekute tegemine, kavandamine. ❖ Disainiprotsessis kasutatavad idee visualiseerimise tehnikad: <i>Moodboard</i>, mõistekaart, plakat. ❖ Tarbeesemed ja levinumad materjalid: Looduslikud materjalid: puit, klaas, lina, vill, puuvill, savi. Tehismaterjalid: plastik, kile. Eseme, materjali või värvi otstarve, funktsionaalsus. Kasutusmugavus.
teab, kes on autor;	❖ Autorsus ja autoriõigused: Autor: kunstnik, arhitekt, illustraator, disainer Teos: maal, joonistus, video, skulptuur.
ei tee digitaalkujutiste salvestamise ja edastamisega kellelegi kahju;	Digitaalsete kujutiste (fotode) tegemise ja jagamise hea tava.
Teema: Plaanimine ja ideede arendamine; loomine	

Õpitulemused:	Tegevused/õppesisu
teeb kahe- ja kolmemõõtmelisi kunstitöid spontaanselt, kasutades lihtsamaid tehnikaid ja töövõtteid;	❖ Kunstitehnikad ja stiilid monotüüpia, puhumistehnika, plastiliinimaal, pastell, guašš, värvipliatsitehnika, savi või plastiliini voolimine, taimetrükk, sõrmemaal, kuulimaal, akvarell, pointillism, voolimine, ruumiline paberitöö, diatüüpia, paberbatika, kollaaž. Digitaalsed joonistus-, foto- ja animatsioonitehnikad. ❖ Etikett Näitusetöö nimesilt (autori nimi, klass, teose nimi).
lahendab disainiprotsessi lihtsamaid ülesandeid, esitades nii verbaalselt kui ka visuaalselt oma ideede lahendusi;	Geomeetrilised kujundid ja abstraheerimine. Värvinimetused primaar- ja sekundaarvärvide piires. Värvitemperatuur: soojad ja külmad toonid. Ruumiillusiooni loomise põhimõtted: kattumine, teravus, suurus. Liikumise mulje loomine: liikuvad poosid, liikumise faaside kujutamine, liikumist märkivad jooned koomiksites.
Teema: Refleksioon, analüüs ja kriitika	
kirjeldab visuaalse teose vaatlemisel tekkinud isiklikke seoseid (See oleks justkui.... See meenutab mulle....);	
kirjeldab ette antud küsimustele toetudes enda tööd ja mõtestab valminud tööd: mida ma tegin, kuidas ma tegin, miks tahtsin neid vahendeid kasutada, kuidas tulemusega rahul olen, mida õppisin.	

TERA ainekava põhikoolile	Ainevaldkond:	Õppeaine:
Kooliaste: II	Kunstiained	Kunstiõpetus
Õppeaine kirjeldus:		
Kunstiaine lähtub arusaamast, et õpilase areng on elukestev ja mõjutatud kultuurist ning kunstid ja kultuur laiemalt on inimese dialoogipartnerid kogu elu jooksul. Kunstid on olulised väärtushinnangute, suhtluskultuuri, empaatia ning kriitilise mõtlemise arendamise vahendid. Kunstide kui professionaalse kõrgkultuuri loomingu kõrval on tähtis ka uuriv ja leiutav loomine ning kultuur mõtestatud inimtegevusena laiemalt. Läbi kunstide kasvab loov, terviklik, sügava kognitiivse võimekusega inimene. Kunst toetab õppija loovust ja isiksuseomadusi, mis annavad eeldused mis tahes inimtegevuse valdkonnas probleeme uut viisi lahendada, jõuda originaalsete, kasulike, eetiliste ja looja jaoks soovitud tulemusteni.		
Kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud:		
Õppeaine lähtealused on: ❖ maailma kunsti ja visuaalkultuuri laiahaardeline käsitlemine nii nüüdisaegses kui ka ajaloolises kontekstis; ❖ kunsti vormide ja tähenduste pidev muutumine, eksperimentaalsus, areng ja uuenemine peegeldab muutusi nii teadustes kui ka ühiskonnas, väärtustes ning hoiakutes. Kunst tohib võtta endale fantaasia, moraali ja ühiskondlike kokkulepete piire kompava ning nihutava rolli, et mõtestada ja arutleda, ka katsetada erinevaid ettekujutusi ja võimalikkusi; ❖ õpetaja on aktiivne kunstiga suhestuja, kes toetab õpilasi kultuuri muutuvast mitmekesisuses. Täpsema õpisisu valib õpetaja, kes juhib õpet ja loob õpikeskkonna. ❖ kunsti õppeaines on võrdselt oluline nii kunstikogemus kui ka õppimiskogemus. Koolikunstis on vaja väärtustada õppija isikliku tasandi loomet, avastusi, pingutust ja sõnumit. Õpilane ❖ tõlgendab visuaalseid kujutisi oma kogemuse ja õpitu piires; ❖ teab autorsuse üldisi põhimõtteid; ❖ kasutab õpetaja juhendamisel osalist disainimist probleemi lahendamiseks kestlikult; ❖ loob omanäolisust taotledes kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi kunstitöid nii spontaanselt kui ka uurides ja kavandades, kasutades ning põhjendades eri tehnikavõtteid ja kompositsiooni; ❖ mõtestab õpetaja toel loodut ja analüüsib oma töö protsessi; ❖ arutleb loodu üle, seostades loomingut oma kogemuse piires teiste eluvaldkondadega.		
Teema: Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine		
Õpitulemused:	Tegevused/õppesisu	

märkab, kirjeldab ja rakendab eakohaselt visuaalkultuuri ilminguid õpetaja ning enda valikul;	❖ Igapäevane visuaalkultuur: Logod, embleemid, sümbolid, sildid, liiklusmärgid, kaardid, tabelid ja infograafika, õpikute illustratsioonid, multifilmid ja arvutimängud, mänguasjad, reklaam linnaruumis ja meedias, riietus, kaupluste vaateaknad, veebikeskkonnad. ❖ Põhiplaan, maakaart, sisekujunduse kavand. ❖ Karakter, keskkond.
analüüsib nüüdiskunsti teoseid, märkab erinevaid vorme ja sõnumeid, leiab seoseid tänapäeva eluga ning on avatud erinevate kultuuriilmingute suhtes;	❖ Kunstitehnikad ja stiilid: Maal, joonistus, kollaaž, grataaž, frotaaž, mosaiik, monotüüpia, foto, origami, modelleerimine, makett, lavakujundus, kollaaž, kõrgrükk, akvarell, trükigraafika, graafiline disain, tüpograafia, kirjatüüp, kalligraafia, stsenaarium. ❖ Digitaalsed joonistus-, foto-, video- ja animatsioonitehnikad (gif...). ❖ Narratiivi loomine: karakter, tegevuspaik, tegelased, sissejuhatus, teema arendus, kulminatsioon, lahendus (puänt). ❖ Etikett: Näitusetöö nimesilt (autori nimi, klass, teose nimi, töö tehnik, töö mõõdud, aasta, juhendav õpetaja).
leiab infot kunstiraamatutest ja eri teabeallikatest, uurib ja võrdleb eri ajastute kunstiteoseid;	❖ Kunstiga seotud elukutsed: kunstnik, arhitekt, skulptor, animaator, sisearhitekt, disainer, illustraator. ❖ Kunstiajalugu: Kirjasüsteemid eri ajastutest ja kultuuridest (foneetiline kiri, piltkiri, rooma ja araabia numbrid, gooti kiri, tänavakunsti stiliseeritud tag'id) Esiaja kunst (pisiplastika, kaljujoonised, koopamaalid, megaliitiline arhitektuur). Varased tsivilisatsioonid (Mesopotaamia, Egiptus).

	Antiikaja kunst Kreekas ja Roomas (templiehitus, teatrid, skulptuurid, monumendid) Keskaja kunst Eestis (kirikud, linnused, Tallinna vanalinn. Mõisaarhitektuur, taluarhitektuur, pärimuskultuur.
tegutseb eetiliselt ja ohutult nii reaalses kui ka virtuaalses kultuurikeskkonnas, rakendab autorsuse üldisi põhimõtteid ning kujutiste salvestamise ja jagamise head tava;	❖ Autorsus ja autoriõigused: Autor, autoriõigused, viitamine, kujutise salvestamine ja jagamine, viitamine
käitub näitusel turvaliselt ja asjalikult ning leiab enamasti ise muuseumi, galerii või virtuaalnäituse mõistmiseks vajaliku info;	❖ Teabe otsimine ja infokeskkonnad: Muuseumide ja galeriide kodulehed. ❖ Kunstielu: Muuseumi haridusprogrammid, kunstiüritused, näitused, kunstnikuvestlused ja kohtumised.
väärtustab säästlikkuse ja kestlikkuse tähtsust, mõistab kultuuriväärtuste ja -keskkonna kaitse olulisust.	❖ Jätkusuutlik mõtteviis: Keskkonnamõju, säästlikkus, digitaalne jalajälg, digiprügi, töövahendite säästlik kasutamine ja hooldamine.
Teema: Plaanimine ja ideede arendamine	
Õpitulemused:	Tegevused/õppesisu
lahendab õpetaja esitatud probleemi, läbides kõiki disainiprotsessi etappe ning toetudes õpetaja juhendamisele ja etteantud materjalidele;	❖ Disaini baaselemendid: Funktsionaalne värv, vorm ja materjal (tarbeesmete puhul, graafilises disainis ja visuaalkultuuris laiemalt), mass. Otstarve, funktsionaalsus, kasutusmugavus. ❖ Disaini liigid: Tootedisain, digitoote disain, graafiline disain. ❖ Disainiprotsessi osad: Osapooled, tarbija. Uurimine, väljaselgitamine, probleemi märkamine ja sõnastamine, info kogumine. Lähteülesanne, võimaluste sõnastamine, ettepanekute tegemine, kavandamine, lahenduspaikkumine.

	❖ Tarbeesemed ja levinumad materjalid: Looduslikud materjalid: puit, klaas, lina, vill, puuvill, savi. Tehismaterjalid: plastik, kile.
Kujundab või kavandab nii vaatluste kui enda idee põhjal, teab, et kavand on üldistatud, ülevaatlik ja visandlik.	❖ Kavandamine ja visualiseerimine: Kavand, visand, skits, krokii, abijooned <i>Moodboard</i>, mõistekaart, plakat, Venni diagramm, värvikaart, ❖ Idee sõnastamine: Storyboard, stsenaarium, visuaalne lihtsustamine.
Teema: Loomine	
Õpitulemused:	Tegevused/õppesisu
tunnetab oma kunstivõimeid ja -huve, väljendab visuaalsete vahendite abil oma mõtteid, ideid ja teadmisi; Loob omanäolisust taotledes kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi kunstitöid spontaanselt, eelnevalt uurides ning kavandades;	Kujutamise baaselemendid ja kompositsioonipõhimõtted. ❖ Baaselemendid: Kahemõõtmeline: punkt, joon, kujund, pind/tekstuur, värv Kolmemõõtmeline: vorm, pind, värv, ruum, mass, materjal. ❖ Kompositsioonipõhimõtted: kontrast, liikumine, rütm, proportsioon, tasakaal, ühtsus, mõõtmed, dominant, rõhutus. ❖ Kompositsiooni kirjelduseks: suurem, väiksem, ühesuurused, ees, taga, lähemal, kaugemal, üleval, all, kõrval, paremal, vasakul, keskel, ääres, lähedal, koos, eraldi, tasakaalus. ❖ Joone, kujundi, vormi ja tekstuurikirjelduseks: horisontaalne, vertikaalne, diagonaalne, sirge, kõver, laineline, terav, sujuv, kaarduv, kandiline, nurgeline, ümar, munajas, sile, kare, krobeline jne. ❖ Perspektiiv: tsentraalperspektiiv, värvus- e õhuperspektiiv.

	❖ Ruumiillusiooni loomise põhimõtted: kattumine, teravus, suurus. ❖ Liikumise mulje loomine: liikuvad poosid, liikumise faaside kujutamine, liikumist märkivad jooned koomiksides. ❖ Värviteooria: Koloriit. Värvinimetused primaar ja sekundaarvärvide piires. Värvitemperatuur: soojad ja külmad toonid. ❖ Neljamõõtmelise teose baaselemendid: kaadriplaanid, montaaž, heli, valgus, narratiiv e lugu. ❖ Kaadriplaanid: üldplaan, keskplaan, suur plaan, detail. Taust, esiplaan, tagaplaan.
rakendab erinevaid kunstitehnikaid (maal, joonistus, kollaaž, skulptuur, foto, video, digitaalgraafika, animatsioon jne). Teeb õpetaja abiga põhjendatud valikuid õpitud tehnikate, töövõtete, materjalide ning kompositsioonipõhimõtete hulgast.	❖ Kunstiliigid: joonistus, maal, kollaaž, skulptuur, foto, animatsioon, disain, arhitektuur, sisearhitektuur, tootedisain, tarbekunst, ready-made, installatsioon, trükigraafika, graafiline disain, tüpograafia, kirjatüüp, kalligraafia, stsenoograafia. ❖ Kunstižanrid: portree, natüürmort, linnavaade, maastikuvaade, interjöörivaade Kujutavus: figuraalne, abstraktne
Teema: Refleksioon, analüüs ja kriitika	
Analüüsib loodut ja arutleb loodu (nii kunsti kui ka visuaalsete objektide) üle isiklikult positsioonilt, seostades kunste ja kunsti teiste valdkondadega ning ühiskonna muutustega üldisemalt;	
selgitab ja analüüsib õpetaja poolt esitatud küsimustele toetudes oma tööd, tuues esile töökäigu ning põhjendades oma tehtud sisulisi, uurimuslikke või loomingulisi otsuseid;	
annab kaasõppijatele toetavat tagasisidet õpetaja pakutud vormis; põhjendab oma arvamust.	

TERA ainekava põhikoolile	Ainevaldkond:	Õppeaine:
Kooliaste: III	kunstiained	kunst
Õppeaine kirjeldus:		
Kunstiaine lähtub arusaamast, et õpilase areng on elukestev ja mõjutatud kultuurist ning kunstid ja kultuur laiemalt on inimese dialoogipartnerid kogu elu jooksul. Kunstid on olulised väärtushinnangute, suhtluskultuuri, empaatia ning kriitilise mõtlemise arendamise vahendid. Kunstide kui professionaalse kõrgkultuuri loomingu kõrval on tähtis ka uuriv ja leiutav looming ning kultuur mõtestatud inimtegevusena laiemalt. Läbi kunstide kasvab loov, terviklik, sügava kognitiivse võimekusega inimene. Kunst toetab õppija loovust ja isiksuseomadusi, mis annavad eeldused mis tahes inimtegevuse valdkonnas probleeme uut viisi lahendada, jõuda originaalsete, kasulike, eetiliste ja looja jaoks soovitud tulemusteni.		
Kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud:		
Õpilane: ❖ analüüsib õpetaja abiga enne kasutamist visuaalseid kujutisi, jooniseid, skeeme ja sümboleid; ❖ käitub füüsilistes ja digitaalsetes kultuurikeskkondades turvaliselt, arvestab visuaalseid kujutisi luues ja kasutades autorsust; ❖ rakendab õpetaja abiga uurimismeetodeid teoreetiliste, kunstitööde või disainiobjektide loomisel; ❖ katsetab, julgeb eksida ja langetada õpetaja abiga töö käigus otsuseid; ❖ loob omanäolisust taotledes kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi kunstitöid ja väljapanekuid, uurides ning teadlikult kavandades, valides ja rakendades protsessi käigus sihipäraselt materjale, tehnika- ja töövõtteid ning kompositsiooni põhimõtteid; ❖ analüüsib õpetaja toel loodut, seostades kunsti teiste valdkondadega ning ühiskonna muutustega üldisemalt.		
Teema: Plaanimine ja ideede arendamine		
Õpitulemused:	Tegevused/õppesisu	

- ❖ oskab arendada oma ideed, lähtudes eesmärgist;
- ❖ märkab ja kirjeldab igapäevaelu probleeme, mida lahendades läbib kõik disainiprotsessi etapid;
- ❖ rakendab uurimismeetodeid õpetaja abiga.

❖ Disaini baaselemendid

Funktsionaalne värv, vorm ja materjal (tarbeesmete puhul, graafilises disainis ja visuaalkultuuris laiemalt), mass. Otstarve, funktsionaalsus, kasutusmugavus.

❖ Disaini liigid

Tootedisain, digitoote disain, graafiline disain, keskkonnadisain, sisekujundus.

❖ Disainiprotsessi osad

Osapooled, tarbija (*empaatia*).

Uurimine, probleemi märkamine ja sõnastamine, info kogumine (*probleemi välja selgitamine*).

Lähteülesanne (*ideede genereerimine*).

Võimaluste sõnastamine, ettepanekute tegemine, kavandamine (*prototüübi valmistamine*).

Lahenduspakkumine (*testimine ja tagasiside kogumine*).

❖ Tarbeesemed ja levinumad materjalid

Looduslikud materjalid: puit, klaas, lina, vill, puuvill, savi jm.

Tehismaterjalid: plastik, kile jm.

❖ Kavandamine:

kavand, visand, skits, krokii, abijooned, *Moodboard*, mõistekaart, plakat, Venni diagramm, värvikaart.

Ideede sõnastamine.

Storyboard, stsenaarium

Visuaalne lihtsustamine.

Õpitulemused:	Tegevused/õppesisu
❖ kasutab loovalt väljendusvahendeid ja loob omanäolisust taotledes kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi kunstitöid spontaanselt ja põhjalikult, uurides ning teadlikult kavandades;	❖ Igapäevane visuaalkultuur Digitaalsed keskkonnad, nt meediaportaalid, digitaalsed arhiivid, sotsiaalmeediaplattformid. Ideoloogilised sümbolid erinevates kultuurides. Nüüdisaegsed märgid ja sümbolid, logo. Geomeetriline kujund sümbolina. Kiri plakatil ja reklaamis. Omaloodud kirjastiili kujundamine. Mustrid. ❖ Kunstiliigid: Joonistus, maal, kollaaž, skulptuur, foto, animatsioon, disain, arhitektuur, sisearhitektuur, tootedisain, tarbekunst, <i>ready-made</i>, <i>performance</i>, installatsioon, <i>happening</i>, trükigraafika, graafiline disain, tüpograafia, kirjatüüp, kalligraafia, stsenograafia, graffiti. ❖ Kunstižanrid: portree, natüürmort, linnavaade, maastikuvaade, interjöörivaade, religioosne, mütoloogiline, ajaloo-, olustikumaal. ❖ Kujutavus: figuraalne, abstraktne. Inimene perspektiivis, pea rakursis, näo detailid.
❖ valib loomeprotsessis sihipäraselt materjale ja õpitud tehnikavõtteid, rakendab turvaliselt töövõtteid ning kompositsiooni põhimõtteid;	❖ Kujutamise baaselemendid ja kompositsioonipõhimõtted Kahemõõtmeline: punkt, joon, kujund, pind/tekstuur, värv. Kolmemõõtmeline: joon, vorm, pind, värv, ruum, mass, materjal, dimensionaalsus (reljeef, skulptuur, maakunst).

❖ **Kompositsioonipõhimõtted:**

kontrast, liikumine, rütm, proportsioon, tasakaal, ühtsus, mõõtmed, dominant, rõhutused.

❖ **Kompositsiooni kirjelduseks:**

suurem, väiksem, ühesuursed, ees, taga, lähemal, kaugemal, üleval, all, kõrval, paremal, vasakul, keskel, ääres, lähedal, koos, eraldi, tasakaalus.

❖ **Joone, kujundi, vormi ja tekstuuri kirjelduseks:**

horisontaalne, vertikaalne, diagonaalne, sirge, kõver, laineline, terav, sujuv, kaarduv, kandiline, nurgeline, ümar, munajas, sile, kare, krobeline jne.

❖ **Kujutamise viisid:**

stiliseerimine, abstrahheerimine, deformeerimine (kubism, ekspressionism) jne.

❖ **Perspektiiv:**

tsentraalperspektiiv, värvus- e
õhuperspektiiv.

❖ **Värviteooria:**

Koloriit. Värvinimetused primaar- ja sekundaarvärvide piires. Värvitemperatuur: soojad ja külmad toonid. Värvide kontrastid, vastastikused mõjud, kooskõlad, tasakaal. Valgus ja vari.

❖ **Ruumiillusiooni loomise põhimõtted:**

kattumine, teravus, suurus.

❖ **Liikumise mulje loomine:**

liikuvad poosid, liikumise faaside kujutamine, liikumist märkivad jooned koomiksites.

❖ **Neljamõõtmelise teose baaselemendid:**

kaadriplaanid, montaaž, heli, valgus, narratiiv e lugu, tegevuspaik, tegelased.

	❖ Kaadriplaanid: üldplaan, keskplaan, suur plaan, detail. Taust, esiplaan, tagaplaan.
❖ oskab rühmaliikmena luua ühistöödest tervikliku väljapaneku ja esitleda teost publikule.	
Teema: Refleksioon, analüüs ja kriitika	
Õpitulemused:	Tegevused/õppesisu
❖ analüüsib teost (ülesehitus ja vorm, tähistavus, peamised sümbolid, kontekst), leiab erinevaid tõlgendusvõimalusi ja vaatepunkte, põhjendab neid tööle tuginedes ning kasutab kunstist rääkides erialast oskussõnavara;	❖ Kunstitehnikad ja stiilid Maal, joonistus, kollaaž, grataaž, frotaaž, mosaiik, monotüüpia, foto, origami, modelleerimine, makett, lavakujundus, kollaaž, kõrgtrükk, akvarell, trükigraafika, graafiline disain, tüpograafia, kirjatüüp, kalligraafia, stsenograafia. Digitaalsed joonistus-, foto-, video- ja animatsioonitehnikad (gif). Digitaalne pilditöötlus. Originaal, koopia, reproduktsioon. Foto ajaloolise dokumendina. Narratiivi loomine: karakter, tegevuspaik, tegelased, sissejuhatus, teema arendus, kulminatsioon, lahendus (puänt). ❖ Etikett Näitusetöö nimesilt (autori nimi, klass, teose nimi, töö tehnika, töö mõõdud, aasta, juhendav õpetaja).
❖ leiab seoseid ühiskonnaelu valdkondadega	❖ Info leidmine

nii ajaloost kui ka tänapäevast, tuginedes teistele õppeainetele, erialakirjandusele, aimekirjandusele, popkultuurile ja meediale;	Google'i pildiotsing (<i>Google Arts & Culture</i>) (Veebi)entsüklopeediad ja andmebaasid. ❖ Kunstiajalugu Keskaja arhitektuur Euroopas ja Eestis: gooti ja romaani kirikuarhitektuur, linnusearhitektuur. Ehitusplastika, vitraažid, illumineeritud käsikirjad. Relikviaarid. Islami kunst: mošeearhitektuur, käsikirjad, ornamendid. Viikingite arhitektuur ja kunst, rändhõimude kunst (ornament, metallitöö). Renessansskunst Itaalias. Kõrgrenessansi kunstnikud (Leonardo, Raffael, Michelangelo). Barokk-kunst Euroopa õukondades. Klassitsism: valitsushooned Euroopas ja Ameerikas. Realism maalikunstis. Modernism 19. sajandi lõpu maalis (impressionism, postimpressionism, sümbolism, juugend). Maailmanäitused ja tehnoloogia areng. Eesti kunsti suurkujud ja teosed. Rahvakunst ja selle areng. Nüüdiskunst vastavalt aktuaalsetele teemadele, kohalikele näitustele või loodud teostele. Tänavakunst ja selle mõju kultuurile.
❖ mõtestab esemelise ja ruumilise keskkonna või disaininäidete esteetilisi, funktsionaalseid ning ökoloogilisi aspekte;	❖ Kunsti ja kultuuriga seotud elukutsed Konservaator, kuraator, kujundaja, toimetaja. ❖ Jätkusuutlik mõtteviis

	Keskkonnamõju, säästlikkus, digitaalne jalajälg, digiprügi, töövahendite säästlik kasutamine ja hooldamine. ❖ Teabe otsimine ja infokeskkonnad Muuseumide ja galeriide kodulehed (Eesti Kunstimuuseumi digiarhiiv). ❖ Kunstielu Muuseumi haridusprogrammid, kunstiüritused, näitused, kunstnikuvestlused ja kohtumised, virtuaalmuuseumide külastamine. ❖ Autorsus ja autoriõigused Autor, autoriõigused, viitamine, kujutise salvestamine ja jagamine.
selgitab oma tööd ning valitud töökäiku, põhjendab sisulisi, uurimuslikke või loomingulisi otsuseid ja eksponeerimise valikuid;	
oskab kuulata kaasõppijate seisukohti, põhjendab enda arvamust, annab toetavat tagasisidet. Aktsepteerib eriarvamusi.	

TERA ainekava põhikoolile	Ainevaldkond:	Õppeaine:
Kooliaste: I kooliaste	Kunstiained	Muusika
Õppeaine kirjeldus		
I kooliastme muusikaõppes on kesksel kohal musitseerimine – laulmine, pillimäng ja muusikaline liikumine. Laulmisega kujundatakse alus muusikatraditsioonide edasikandmisele, mille olulisimaks väljundiks on ühislaul ja esmane koorilaulu kogemuse saamine. Pillimängus tuvutakse keha-, rütmi- ja plaatpillidega ning omandatakse väikekandle ja/või plokkflöödi esmased mänguvõtted. Kehapilli rakendatakse valdavalt kaasmänguna lauludele. Rütmi- ja plaatpillidel mängimiseks omandatakse esmalt õiged mänguvõtted. Muusika kuulamises on oluline muusika kuulamisoskuste kujundamine. Õpitakse tunnetama muusika karakterit ja meeleolu, arendatakse fantaasiat. Omalooming on seotud lihtsate kaasmängude, <i>ostinato</i>'de, rütmilis-meloodiliste improvisatsioonide, muusikalise liikumise, muusika visualiseerimise ja tekstide loomisega. Kõigis muusikalistes tegevustes rakendatakse õpitud teadmisi ja oskusi, sh muusikalist kirjaoskust.		
Kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud:		
❖ tunneb rõõmu laulmisest ja pillimängust, omaloomingust ja muusikalisest liikumisest ning muusika kuulamisest; ❖ saab esmase ühislaulmise ja koorilaulu kogemuse ning pillimängu oskused; ❖ kuulab keskendunult muusikat, enda ja kaaslaste muusikaesitusi ning avaldab selle kohta oma arvamust; ❖ mängib loomeideedega ning katsetab musitseerimisel erinevaid muusika väljendusvahendeid; ❖ rakendab omandatud muusikateadmisi ja -oskusi muusikategevustes, sh muusikalist kirjaoskust (helivältused, rütmid ja pausid: 2- ja 3-osaline taktimõõt; JO- ja RA-astmerida, JO-võti; muusikalised oskussõnad vastavalt valitud teemadele).		

Laulmine

Õpitulemused:

Tegevused/ Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel:

- ❖ laulab loomuliku kehahoiu ja hingamise, vaba tooni ja selge diktsiooniga üksi, ansamblis või kooris;

- ❖ on harjunud laulma julgelt sirge seljaga ning ilmekalt koos klassiga, ansamblis ja/või üksi;
- ❖ võtab osa ühislaulmisest ja esinemistest;

- ❖ väljendab lauldes muusika sisu ning meeleolu;

- ❖ tutvub dünaamika põhimõistetega: vaikselt, valjult;
- ❖ kuulab erinevat liiki muusikat ja oskab seda iseloomustada, tajub muusika tempot;
- ❖ tutvub muusikale iseloomulike väljendusviisidega;

- ❖ laulab eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, regilaule, kaanoneid, eesti ja teiste rahvaste laule;

- ❖ eakohaste laste-, mängu- ja mudellaulude, kaanonite ning eesti ja teiste rahvaste laulude laulmine tunnis;

- ❖ laulab peast kooliastme ühislause

- ❖ Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Mu koduke“ (muusika ja sõnad A. Kiiss), „Tiliseb, tiliseb aisakell“ (L. Wirkhaus / J. Oro); lastelaulud „Lapsed, tupp“ (eesti rahvaviis / sõnad E. L. Wöhrmann) „Teele, tee, kurekesed“ (eesti rahvaviis /

	sõnad Fr. Kuhlbars), „Kevadel“ ehk „Juba linnukesed...“ (eesti rahvaviis / J. H. Hermann ja P. Tekkel), „Uhti, uhti, uhkesti“ (eesti rahvaviis / A. Piirikivi), „Emakesele“ (M. Härma / A. Oengo-Johanson), „Rongisõit“ (G. Ernesaks / E. Niit); ❖ Tartu Erakooli ja LõunaTERA kooli laulud;
❖ on laulupidude traditsiooni edasikandja koorilaulja ja/või kuulajana, arutleb suuliselt kogetu üle;	❖ tutvub tunnitegevuste käigus laulupeo traditsioonidega; ❖ koorilauljad omandavad laulupeo repertuaari ning osalevad laulupidudel nii Tartus kui Tallinnas;
❖ mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda lauldes;	❖ tutvub noodivältuste, pauside ja rütmifiguuridga; ❖ oskab kasutada 2-ja 3- osalist taktimõõtu musitseerimisel; ❖ laulab astmemudeleid erinevates kõrguspositsioonides: astmetel SO, MI, RA, LE, JO, RA_I, SO_I, JO_I, NA, DI;; ❖ seostab JO- ja RA- astmerida (duur ja moll) õpitud lauludega; ❖ tutvub vajaliku oskussõnastikuga tundides ja rakendab seda muusikalise kirjaoskuse omandamisel: noodijoonestik, noodipea, noodivars, astmerida, JO-võti, astmetrepp, punkt noodivältuse pikendajana, meetrum, takt, taktimõõt, taktijoon, kahekordne taktijoon, rahvalaul, rahvapill, rahvatants, dirigent, orkester, helilooja, sõnade autor, koorijuht, koor, ansambel, eeslaulja, marss, polka, valss, muusikapala, eelmäng, vahemäng, kaasmäng, ostinato, salm, refrään, kaanon, rütm, meloodia, tempo, kõlavärv, vaikselts, valjult, piano, forte, fermaat, latern, segno, volt;

Pillimäng	
❖ rakendab keha-, rütmi- ja plaatpille lihtsamates <i>ostinato</i>'des ja/või kaasmängudes;	❖ tutvub Orffi pedagoogikaga – kaasmängud, ostinatod, meloodilis-rütmilised improvisatsioonid; ❖ osaleb erinevates rütmimängudes – rütmirondo, rütmikett, rütmilis- meloodilised küsimus-vastus motiivid;
❖ musitseerib väikekandlel või plokkflöödil esmaseid mänguvõtteid kasutades;	❖ õpib plokkflöödil mängima lihtsamaid meloodiaid ning osakb jälgida õiget mänguasendit pillimängu omandamisel; ❖ omandab duur-akordid väikekandlel laulude saateks;
❖ mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda pillimängus.	❖ õpib tundma viiulivõtme, tähtnimede ja nende asukohta noodijoonestikul; ❖ oskab kasutada tähtnimesed plaatpillide ja plokkflöödi mängimisel.

Muusikaline liikumine	
❖ väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu üksi või rühmas;	❖ eristab muusikat erineva tempo järgi ja oskab selle järgi tempos liikuda;
❖ kasutab liikumisel muusika väljendusvahendeid;	❖ annab edasi muusika meeleolu loovliikumise kaudu vabas vormis; ❖ mõtleb välja tantsuliikumise eri rütmidele; ❖ kavandab liikumise muusika meeleolu väljendamiseks;
❖ tantsib eesti laulu- ja ringmänge;	❖ omandab lihtsamad tantsusammud ja liikumistehnika;
❖ mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda liikumisel.	❖ oskab liikuda kahelöögilises ning kolmelöögilises taktimõõdus; ❖ oskab liikuda valsi-, marsi- ja polka rütmis;
Muusikaline omalooming	
❖ rakendab omaloomingus muusika väljendusvahendeid (meloodia, rütm, tempo, tämber, dünaamika);	❖ rütmiostinatode koostamine õpitud lauludele, vokaal- või instrumentaalmuusikale;

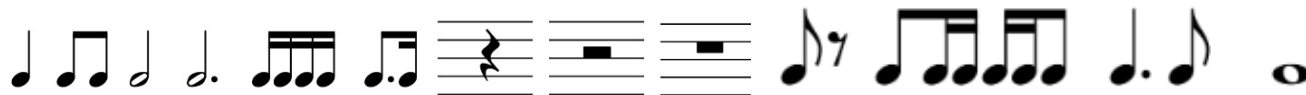
	❖ muusikaliste rakenduste kasutamine lpadis;
❖ loob lihtsaid rütmilis-meloodilisi kaasmänge keha-, rütmi- ja plaatpillidel;	❖ rütmilis-meloodiliste improvisatsioonide loomine;
❖ improviseerib astmemudelitele tuginedes;	❖ kasutab käemärke astmenimede näitamisel kaasmängudes õpitu piires;
❖ loob lihtsamaid tekste;	❖ lihtsamate liisusalmide, regivärsside ja laulutekstide loomine;
❖ kasutab loovliikumist muusika meeleolu väljendamisel;	❖ annab edasi muusika meeleolu loovliikumise kaudu vabas vormis; ❖ mõtleb välja tantsuliikumise eri rütmidele; ❖ kavandab liikumise muusika meeleolu väljendamiseks;
❖ väljendab muusika meeleolu kunsti ja loovtöodes;	❖ oskab valmistada lihtsamaid rütmipille ja nendel musitseerida;
❖ mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda omaloomingus.	❖ oskab kasutada noodijoonestikku astmenimede, rütmivormide ja helikõrguste ülesmärkimiseks;

Muusika kuulamine	
❖ kirjeldab kogetud muusikaelamusi ning avaldab nende kohta arvamust;	❖ oskab kirjeldada ja arvamust avaldada õppekäikudel või koolikontserditel kogetud muusikaelamute kohta suulisel, kirjalikul või kunstilisel viisil;
❖ kirjeldab, iseloomustab ning võrdleb kuulatava laulu või muusikapala meeleolu ja karakterit, kasutades õpitud oskussõnavara ning muusika väljendusvahendeid (meloodia, rütm, tempo, tämber, dünaamika);	❖ tutvub erinevate karakterpaladega; ❖ valdab õpitud oskussõnu muusika kirjeldamisel;
❖ eristab ja iseloomustab vokaal- ja instrumentaalmuusikat, sh muusikažanre (marss, valss, polka);	❖ eristab kuuldeliselt laulu- ja pillimuusikat, peamisi hääleliike ja erinevaid pille; ❖ eristab vastavalt taktimõõdule kahe- ning kolmelöögilisi muusikapalu ja tantse;
❖ eristab kõla ja välimuse järgi eesti rahvapille ning kirjeldab neid;	❖ tutvub eesti rahvapillidega: kannel, Hiiu kannel, lõõtspill, torupill, sarvepill, vilepill, parmupill;
Digioskused	
Erinevate muusikaliste rakenduste kasutamine meloodia ja rütmitausta loomiseks, pillide tundmaõppimiseks ja musitseerimiseks, nt Chrome Music Lab, Simply Piano, Tiny Orchestra, Music Sparkle, Garage Band	

TERA ainekava põhikoolile	Ainevaldkond:	Õppeaine:
Kooliaste: II kooliaste	Kunstiained	Muusika
Õppeaine kirjeldus:		
II kooliastme õpilasele omast teadmishimu ning aktiivsust rakendatakse kõigis muusikalistes tegevustes. Selles eas tähtsustub töö õpilaste individuaalseid muusikalisi võimeid arendades ning rakendades erinevates muusikalistes tegevustes. Olulised tegevused on selleski kooliastmes laulmine ja pillimäng. Pillimänguoskusi süvendatakse erinevates pillikoosseisudes mängides, kus pööratakse tähelepanu ansamblimänguoskuse kujundamisele. Suunatakse kuulama pillide tämbrilisi omadusi ja nende kokkusobivust koosmängus. Arendatakse rütmi- ja plaatpillide, väikekandle, plokkflöödi ning võimalusel ka teiste pillide mängimise oskust ja vilumust. Muusika kuulamises on oluline muusika kuulamisoskuste kinnistamine. Muusika kuulamisel tutvutakse eesti ja teiste rahvaste muusikaga, erinevate muusikažanritega ja muusikainstrumentidega. Muusikat kuulates arendatakse muusikalist analüüsivõimet ja võrdlusoskust.		

Kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud:

- ❖ tunneb rõõmu nii iseseisvast kui ka ühisest muusikategevusest ja väärtustab musitseerimist;
- ❖ teadvustab ja hindab oma muusikavõimeid, arendab neid muusikategevustes –laulmises, pillimängus, omaloomingus ja muusikalises iikumises;
- ❖ kuulab süvenenult Eesti ja teiste rahvaste muusikat ning arutleb muusika üle;
- ❖ osaleb aktiivselt muusikaloomes, katsetab oma ideid erinevates muusikategevustes ja sobivates digikeskkondades, on püsiv lahendusi otsides;
- ❖ suhtub lugupidavalt enda ja kaaslaste loomingusse, põhjendab ning analüüsib oma arvamusi ja valikuid;
- ❖ mõistab enda seotust Eesti kultuuripärandiga ja väärtustab laulupidu;
- ❖ märkab ja teadvustab kultuurilist mitmekesisust ning suhtub lugupidavalt eri rahvuskultuuridesse;
- ❖ leiab muusikainfot eri teabeallikatest ning käitub vastutustundlikult virtuaalmaailmas;
- ❖ väärtustab loojat ja loomingut ning on teadlik autoriõigusest;
- ❖ väärtustab teadmisi ja oskusi muusikategevustes, rakendades muusikalist kirjaoskust (helivältused, rütmifiguurid ja pausid:taktimõõdud 2/4, 3/3, 4/4, C ja eeltakt; duur-, moll-helilaad, helistikud C-a, G-e, F-d; muusikalised oskussõnad vastavalt valitud teemadele).

Laulmine

Õpitulemused:

Õppesisu ja tegevused

❖ laulab hääle isikupära arvestades võimalikult puhta intonatsiooniga, loomuliku kehahoiu, hingamise ja selge diktsiooniga ning väljendusrikkalt;	❖ ea- ja teemakohased ühe- ja kahehäälsed laulud ja kaanonid ❖ õige hingamise, kehahoiu ja hääle treening - oma hääle tundmaõppimine ja suunamine
❖ laulab eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, ühe- ja kahehäälseid laule, kaanoneid ning teiste rahvaste laule;	❖ eesti ja teiste rahvaste laulude laulmine <i>a capella</i> ja saatega
❖ väärtustab ühislaulmist, laulab peast kooliastme ühislause	❖ Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Eesti lipp“ (E. Võrk / M. Lipp), „Kui Kungla rahvas“ (K. A. Hermann / Fr, Kuhlbars), „Mu isamaa armas“ (saksa rahvaviis / M. Körber), „Meil aiaäärne tänavas“ (eesti rahvalaul / L. Koidula), „Püha öö“ (F. Gruber / J. Mohr, tõlkinud K. A. Hermann), „Majakene mere ääres“ (Ü. Vinter / E. Vetemaa); ❖ Tartu Erakooli laulud
❖ osaleb laulupeotraditsiooni edasikandmisel koorilaulja või kuulajana ning analüüsib kogetut suuliselt ja kirjalikult;	❖ laulupeo traditsioonidega tutvumine ❖ laulupeo laulude kuulamine ja laulmine ❖ koorilauljatel laulupeo repertuaari omandamine ning osalemine Tartu ja Tallinna laulupidudel
❖ rakendab lauldes muusikalist kirjaoskust, kasutab laulu õppides relatiivseid astmeid.	❖ astmemudeli kinnistamine ja rakendamine musitseerides ning helistike ja helikõrguste määramisel ❖ muusika väljendusvahendite õppimine: rütm, tempo, dünaamika, meloodia, tämber, harmoonia

	❖ erinevate muusika väljendusvahendite kasutamine musitseerides, muusikat kirjeldades, muusika järgi liikudes ❖ noodivältuste, pauside, rütmifiguuride, taktimöödu tuvastamine ja jälgimine musitseerides ja muusikat analüüsid
Pillimäng	
❖ süvendab I kooliastmes omandatud pillimänguoskusi ning mängib keha-, rütmi- ja plaatpille (valdavalt kaasmängudes);	❖ keha-, rütmi- ja plaatpilli kasutamine lähtuvalt Orffi pedagoogikast - kaasmängud, ostinatod, meloodilis-rütmilised improvisatsioonid
❖ musitseerib muusikateadmisi ja -oskusi kasutades plokkflöödil ja/või väikekandlel või muul meloodiapillil; rakendab pillimängus digivõimalusi;	❖ plokkflöödi, väikekandle, ukulele ja/või muu meloodiapilli lihtsamad mänguvõtted, meloodiad, saateharmooniad, õige mänguasend ja tehnika ❖ erinevate digirakenduste kasutamine õppetöös
❖ seostab absoluutseid helikõrgusi noodipildis klaviatuuri ja/või õpitava muusikainstrumendiga;	❖ helikõrguste tuvastamine ja määramine noodipildis ja õpitaval muusikainstrumendil
❖ rakendab muusikalist kirjaoskust musitseerides üksi ja erinevates pillikoosseisudes.	❖ õpitud pillimängutehnikate ja muusikalise kirjaoskuse rakendamine ansambelis ja individuaalselt (muusikatunnis ja kooli kontsertidel) ❖ helikõrguste tuvastamine, nimetamine, määramine noodijoonestikul ja õpitaval muusikainstrumendil

Muusikaline liikumine	
❖ tunnetab, analüüsib ja väljendab liikumise kaudu muusika väljendusvahendeid (meloodia, dünaamika, tempo, muusikavorm) üksi ja/või rühmas;	❖ rütmimängud, rahvatantsud, ringmängud, loov-improvisatsioonid üksi ja/või rühmas - teadlikult rakendades ja analüüsides muusika väljendusvahendeid ❖ muusikat kuulates rütmi ja meloodia väljendamine läbi loovliikumise
❖ väljendab liikumise kaudu Eesti ja teiste maade rahvamuusikale iseloomulikke karaktereid ning lihtsamaid tantse;	❖ erinevate maade rahvamuusika tutvustamine, selle karakteri iseloomustamine ja väljendamine läbi loovliikumise
❖ rakendab liikumises muusikateadmisi.	❖ Liikumises meloodia, rütmi, tempo, dünaamika ning vormi tunnetamine ja väljendamine
Muusikaline omalooming	
❖ julgeb loomeideedega katsetada ning eksida; on lahendusi otsides püsiv ja järjekindel;	❖ omaloominguline loomeideedega katsetamine ❖ suunav ja julgustav loomekeskkond
❖ loob rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge või ostinato'sid keha-, rütmi- ja plaadpillidel ning digivahenditel; esitleb neid üksi või rühmas;	❖ rütmilis-meloodilised improvisatsioonid keha-, rütmi- ja plaadpillidel ❖ digivõimaluste (<i>garageband</i> , jms) rakendamine õppetöös; ❖ kindlas vormis rütmilis-meloodiliste kaasmängude ja/või <i>ostinato</i> 'de loomine keha-, rütmi- ja plaadpillidel;
❖ improviseerib astmemudelitele tuginedes;	❖ astmemudelil põhinevad harjutused ja improvisatsioonimängud

❖ loob muusikale lihtsaid tekste (regivärsse, laulusõnu jne);	❖ tekstide, laulusõnade, regivärsside loomine individuaalselt ja grupis ❖ luuletuse loomine ja selle muusikaline väljendamine
❖ loob muusikateadmisi ja -oskusi rakendades üksi ja/või rühmas lihtsa instrumentaalpala, esitab seda.	❖ omaloomingulise muusikapala loomine rakendades muusika väljendusvahendeid ❖ omaloomingulise muusikapala esitamine üksi ja/või rühmas
Muusika kuulamine	
❖ kirjeldab ja analüüsib kuulatud muusikat muusika oskussõnavara ja kirjaoskust kasutades	❖ muusika oskussõnavara ja kirjaoskuse rakendamine kuuldud muusika kirjeldamisel ja analüüsimisel
❖ tunneb ja eristab eesti rahvamuusikat: rahvalaulu liike, rahvapille ja -tantse, teab oma kodukoha ja Eesti rahvamuusika sündmusi;	❖ Põhjalik tutvumine rahvamuusikaga läbi kuulamise, vaatamise, laulmise, liikumise, musitseerimise ❖ Oma kodukoha rahvamuusika tundmine ja väljendamine
❖ otsib infot ning uurib kuulatud heliteoste autorite ja kodukoha loomeinimeste loometegevust ning tutvustab seda kaaslastele;	❖ kuulatud heliteoste ja autorite kohta informatsiooni otsimine ❖ kodukoha loomeinimese tutvustamine klassikaaslastele
❖ kuulab ning võrdleb hääle- ja kooriliike; tunneb kodukoha koore ja dirigente ning tuntumaid Eesti koore;	❖ erinevate hääle- ja kooriliikide erinevuste tuvastamine ning võrdlemine ❖ tuntumate Eesti kooride tutvustamine ❖ oma kodukoha kooride ja dirigentide tuvastamine ja uurimine

❖ eristab kuuldeliselt sümfooniaorkestri pillirühmi;	❖ pillide ja pillirühmade tutvustamine, kõla ja tämbri analüüsimine ning kuuldeline eristamine
❖ analüüsib kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte ning muusikalavastusi suuliselt ja kirjalikult, annab kuuldule ja nähtule hinnangu ning jagab kogemusi kaaslastega;	❖ muusikaelamuse analüüsimine, kirjeldamine, selle üle arutlemine, oma arvamuste ja emotsioonide väljendamine oskussõnavara kasutades nii suuliselt kui kirjalikul
❖ rakendab muusikat kuulates muusikalist kirjaoskust	❖ erinevate muusika väljendusvahendite, helivältuste ja rütmifiguuride analüüs ja tuvastamine muusikat kuulates
Digioskused:	
Erinevate muusikaliste rakenduste kasutamine meloodia ja rütmitausta loomiseks, pillide tundmaõppimiseks ja musitseerimiseks	

TERA ainekava põhikoolile	Ainevaldkond:	Õppeaine:
Kooliaste: III kooliaste	Kunstiained	Muusika
Õppeaine kirjeldus:		
III kooliastmes on tähelepanu keskmeks iseseisva muusikalise mõtlemise süvendamine ning õpilaste muusikaliste võimete edasiarendamine ja rakendamine muusikalistes tegevustes, kasutades erinevaid õppevorme ning -meetodeid. Muusikatunnis lauldakse, nii ühe- kui ka mitmehäälselt, ansambelis, kooris kahe- või kolmehäälselt. Jätkatakse õpilaste vokaalsete võimete arendamist, arvestades õpilase häälemurde perioodiga. Repertuaari kuuluvad Eesti ja teiste rahvaste laulud ning kooliastme		

ühislaulud. Ühislauluvarasse kuuluvad laulud, mis seovad erinevaid põlvkondi ja kannavad edasi ühislaulmise traditsiooni säilimist.

I ja II kooliastmes omandatud pillimänguoskusi süvendatakse erinevates pillikoosseisudes mängides, kus arendatakse ansamblimänguoskust. Arendatakse kuulamisoskust, õpitakse tundma pillide tämbrilisi omadusi ja nende kokkusobivust ansamblis. Omandatakse akustilise kitarriga või ukulele esmased akordmänguvõtted.

Kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud:

- ❖ huvitub muusikast kui kunstiilist, väärtustab muusikat ning muusikategevust kultuuri ja igapäevaelu rikastajana
- ❖ teadvustab muusika võimalusi vaimse, füüsilise ja emotsionaalse tasakaalu loomisel;
- ❖ osaleb aktiivselt musitseerimises: tegutseb koos teistega, vastutab enda tegevuse eest rühmas (klassis, kooris, ansamblis);
- ❖ arendab loomeideid muusikalise eneseväljenduse kaudu: katsetab ideid muusikategevustes, leiab lahendusi esile kerkinud probleemidele, hindab isikupära ja erinevaid lahendusi ning on püsiv ja järjekindel;
- ❖ tunnetab ja rakendab liikudes muusika karakterit ja väljendusvahendeid;
- ❖ väärtustab kodukoha ja Eesti muusikapärandit ning nüüdismuusikat, on traditsioonide edasikandja laulja ja/või pillimängijana ning osaleb laulupidudel;
- ❖ teadvustab muusikat kui kultuuridevahelist suhtluskeelt, väärtustab kultuurilist mitmekesisust;
- ❖ tegutseb eetilisel ja ohutult (sh autoriõigust arvestades) nii reaalses kui ka virtuaalses kultuurikeskkonnas, suhtub kriitiliselt infotehnoloogia ja meedia loodud keskkonnasse;
- ❖ valib endale meelepärase(d) muusikaga tegelemise viisi(d), hindab oma kogemust ja jagab seda kaaslastega;
- ❖ teadvustab, et teadlikuma musitseerimise aluseks on muusikaline kirjaoskus, mille hulka kuuluvad helivältsed, rütmifiguurid ja pausid:

kaheksandiktaktimõõt laulurepertuaarist tulenevalt; ühe võtmemärgiga helistikud ja repertuaarist tulenevalt kahe võtmemärgiga helistikud; bassivõti repertuaarist tulenevalt; muusikalised oskussõnad vastavalt valitud teemadele;

- ❖ mõistab, kuidas huvi muusika vastu ning muusikaoskused võimaldavad Kujundada sellest elukestva harrastuse või elukutse.

Laulmine

Õpitulemused:	Õppesisu ja tegevused
❖ laulab ühe- ja/või mitmehäälsed laule klassitunnis, ansamblis ja/või koolikooris; osaleb laulurepertuaari valimisel ning põhjendab oma valikut;	❖ ea- ja teemakohased ühe-, kahe- ja paiguti kolmehäälsed laulud ja kaanonid; ❖ võimalus osaleda kooli noortekooris lauljana; ❖ repertuaari valimisel osalemine ja oma seisukohtade põhjendamine; ❖ erinevad laulud õpetaja valikul;
❖ laulab eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, kaanoneid ning teiste rahvaste laule;	❖ eesti ja teiste rahvaste laulude laulmine <i>a capella</i> ja saatena.

❖ väärtustab ja hindab ühislaulmise traditsiooni, laulab peast kooliastme ühislaulu;	❖ Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Mu isamaa on minu arm“ (G. Ernesaks / L. Koidula), „Jää vabaks, Eesti meri“ (V. Oxford / (V. Oxford), „Eestlane olen ja eestlaseks jään“ (A. Mattiisen / J. Leesment), „Laul Põhjamaast“ (Ü. Vinter / E. Vetemaa), „Saaremaa valss“ (R. Valgre / D. Vaarandi), „Mul meeles veel“ (R. Valgre / K. Kikerpuu), „Oma laulu ei leia ma üles“ (V. Ojakäär / L. Tungal);
❖ on laulupidude traditsiooni edasikandja koorilaulja ja/või kuulajana, analüüsib kogetut suuliselt ja kirjalikult;	❖ laulupidude laulud koorirepertuaaris; ❖ laulupidude traditsiooniga tutvumine tunnis;
❖ kasutab muusikalist kirjaoskust ja muusikateadmisi nii üksi kui ka rühmas lauldes, tunneb oma hääleaparaati ja teab, et häält on vaja hoida.	❖ laulmine oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise, selge diktsiooni ja puhta intonatsiooniga ning väljendusrikkalt arvestades esitatava muusikapala stiili. ❖ Häälehoiu järgimine häälemurdeperioodil; ❖ Häälehoiu võimalustega tutvumine
Pillimäng	
❖ mängib keha-, rütmi- ja plaatpille, plokkflööti ja/või väikekannelt, rakendab digivõimalusi pillimängus;	❖ keha-, rütmi-, plaatpillide, plokkflöödi või 6-keelse väikekandle kaasmängud ja/või ostinato'd; ❖ Erinevate digirakenduste kasutamine õppetöös;
❖ musitseerib akustilisel kitarril või ukulelil esmaseid mänguvõtteid kasutades;	❖ akustilise kitarri lihtsamad akordimänguvõtted lähtudes absoluutsetest helikõrgustest;

❖ uurib pillide tämbrilisi omadusi, valib ansamblisse sobivad pillid ja põhjendab oma valikut;	❖ Pillide meeldetuletamine: - puhkpillid (vaskpuhkpillid (tromboon, trompet, metsasarv), puupuhkpillid (flööt, fagott, klarnet, oboe, saksofon) - keelpillid (poogenkeelpillid (viul, tšello, vioola, kontrabass) näppekeelpillid (kitarr, harf)) - löökpillid (suur trumm, timpanid, ksülofon, marimba, kellamäng, vibrafon)
❖ süvendab I ja II kooliastmes omandatud pillimänguoskust, rakendab muusikalist kirjaoskust, musitseerides üksi ja eri pillikoosseisudes.	
Muusikaline liikumine	
❖ võrdleb eri maade rahvamuusika karakterit ja väljendab seda liikumise kaudu;	❖ muusika põhjal erinevate maade rahvamuusikale (sh. rahvatantsudele) iseloomulike karakterite väljendamine liikumise kaudu; ❖ tutvumine (valikuliselt) India, Indoneesia, Bali, Jaava saarte, Austraalia, Jaapani ja Hiina muusikakultuuridega
❖ tunneb muusikat kuulates ära erinevad muusikavormid ning väljendab neid loovliikumise või improvisatsiooni kaudu;	❖ muusika põhjal muusikavormide analüüsimine ja erinevate vormiosade väljendamine liikumise kaudu; ❖ rondo, variatsiooni vormiosade kordamine;
❖ leiab erinevaid muusikalise liikumise viise, valib muusika karakteriga sobiva väljenduse ning põhjendab oma valikuid (nt rokk, džäss, hip-hop, rahvaste muusika jm);	❖ muusika põhjal erinevate muusikastiilide iseloomulike karakterite väljendamine liikumise kaudu;

❖ rakendab liikumises muusikateadmisi.	❖ Liikumises meloodia, rütmi, tempo, dünaamika ning vormi tunnetamine ja väljendamine;
Muusikaline omalooming	
❖ loob ning esitab iseseisvalt ja/või rühmas kaasmänge, rütmilis-meloodiline improvisatsioone, (digi)kompositsioone jm;	❖ improvisatsioonid keha-, rütmi- ja plaatpillidel ❖ digivõimaluste (<i>garageband</i> , jms) rakendamine õppetöös; ❖ kindlas vormis rütmilis-meloodiliste kaasmängude ja/või <i>ostinato</i> ´de loomine keha-, rütmi- ja plaatpillidel;
❖ katsetab loomeideedega omaloomingus, sh digitaalseid keskkondi kasutades;	❖ loomeideedega vaba katsetamine omaloomingus;
❖ loob erinevaid muusikast lähtuvaid tekste (nt regivärss, laulusõnad jm);	❖ laulusõnade, regivärsside, tekstide loomine;
❖ analüüsib enda ja kaaslaste loomingut, võrdleb loodut ning annab sellele hinnangu;	❖ üksteise loomingu analüüsimine, arutlemine ja tagasisidestamine;
❖ rakendab omaloomingus muusikalist kirjaoskust.	❖ lihtsate meloodiate loomine absoluutseid helikõrgusi (astmeid) kasutades; ❖ dünaamika kasutamine omaloomingus; ❖ erinevate rütmide kasutamine omaloomingus;

Muusika kuulamine	
❖ uurib kodukoha ja eesti rahvamuusikat ning selle tänapäevaseid tõlgendusi, leiab sobivaid näiteid ja põhjendab oma arvamust;	❖ tänapäeva eesti pärimusmuusika tõlgenduste kuulamine ja tundmine; ❖ rahvamuusika kuulamine ja tundmine;
❖ võrdleb ning eristab eesti ja teiste rahvaste muusikat: leiab iseloomulikke tunnuseid, lähtudes muusika väljendusvahenditest;	❖ eesti ning erinevate maade rahvamuusika tundmine ja eristamine ning neisse lugupidavalt suhtumine
❖ võrdleb ja eristab eri muusikastiile, lavamuusika žanre, muusika esituskoosseise, hääleliike, ❖ leiab oma eelistuse(d) ning argumenteerib valikut;	❖ muusikalise kirjaoskusega seotud oskussõnad: - a) sümfooniaorkester, keelpilliorkester, kammerorkester, keelpilliorkester, džässorkester, partituur, muusikainstrumentide nimetused - b) ooper, operett, muusika, ballett, sümfoonia, instrumentaalkontsert, spirituaal, gospel - d) pop- ja rockmuusika, džässmuusika, süvamuusika - e) kordavalt I ja II kooliastme muusikaline kirjaoskus ja oskussõnavara.
❖ analüüsib kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte, muusikalavastusi ning õppekäike suuliselt ja kirjalikult, annab kuuldule/nähtule hinnangu ning jagab oma kogemusi kaaslastega;	❖ muusikaelamuste kirjeldamine, selle üle arutlemine, oma arvamuste esitamine ja põhjendamine oskussõnavara kasutades suuliselt, kirjalikul või mõnel muul looval viisil ❖ teiste arvamustega arvestamine

❖ uurib kodukoha ja Eesti muusikaelu, oskab nimetada heliloojaid, interpreete, dirigente, ansambleid, orkestreid ning muusika suursündmusi;	❖ Eesti muusika kuulamine, arutlemine, laulmine; ❖ erinevate Eesti muusikakollektiivide (ERSO, TKO, jne) esituste kuulamine ja analüüsimine; ❖ Eesti muusikute loomingu ja tööga tutvumine;
❖ rakendab muusikat kuulates erinevaid digikeskkondi;	❖ erinevate digikeskkondade (<i>Spotify, Youtube, Soundcloud</i> jne) kasutamine õppetöös;
❖ rakendab muusikat kuulates muusikalist kirjaoskust;	❖ helivältuste, rütmifiguuride ja pausi tähenduse kordamine ning nende kasutamine muusika kuulamises;
❖ teeb valiku muusikaga tegelemise võimalustest, teab muusikaga seonduvaid elukutseid ning õppimisvõimalusi;	❖ muusika kuulamine ja selle tööna mõtestamine; ❖ muusikaga seotud elukutsete sõnavara teadmine ja esindajate nimetamine; ❖ tutvumine erinevate muusikalist haridust pakkuvate kutsekoolide ja kõrgkoolidega;
❖ seostab muusikat enda vaimse, füüsilise ja emotsionaalse heaoluga;	❖ Tundesõnavara suurendamine muusikaliste tegevustega;
❖ järgib autorikaitse seadust ning käitub ohutult, otsides ja kasutades muusikateavet virtuaalkeskkondades.	❖ autorikaitse seadusega tutvumine ja tähtsuse mõistmine;